

налагодженості взаємозв'язку між відділом соціально-виховної роботи та психологом установи.

4. *Медико-реабілітаційні заходи*, а саме: виявлення медичних факторів, які можуть служити детермінантами аутодеструктивної поведінки; ретельна діагностика та виявлення психічних розладів і відхилень у осіб, засуджених до позбавлення волі; проведення профілактичних заходів відносно осіб з психічними розладами; надання медичної, психіатричної, психологічної допомоги особам, які здійснили акт членушкодження чи спробу суїциду.

5. *Організаційно-правові заходи*, які мають бути заточені на підвищення кримінологічної ефективності правового регулювання у сфері запобігання суїцидам серед засуджених у виправних колоніях.

Враховуючи викладене, вважаємо, що режим утримання засуджених є кримінологічно значущим системоутворюючим елементом у комплексі заходів запобігання суїциду серед засуджених. Тому удосконалення правових норм спрямованих на підвищення ефективності режиму у виправних колоніях сприятиме підвищенню рівня забезпечення гарантованого державою права на життя засуджених до позбавлення волі.

Список використаних джерел

1.Кашинський М. Ю., Пономаренко Н. В. Соціально-психологічні фактори розвитку особистості з девіантною поведінкою. *Технології безперервної освіти та саморозвитку особистості* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Гродно, 15–16 трав. 2001 р.) : в 3 ч. / [редкол. : В. П. Тарантей та ін.] ; Гродн. держ. ун-т. Гродно, 2001. Ч. 2. С. 121.

Федоренко Оксана Анатоліївна,
молодший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем протидії
злочинності ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація: Необхідність здійснення аналізу статистичних показників злочинності в Україні. Визначення тенденцій злочинності для практики попередження злочинності та ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності.

Ключові слова: злочинність, стан, аналіз, статистика, динаміка, показники.

Summary. The need to analyze the statistical indicators of crime in Ukraine. Determining crime trends for crime prevention practices and the effectiveness of law enforcement agencies in combating crime.

Keywords: crime, condition, analysis, statistics, dynamics, indicators.

Проблема злочинності в усі часи була й залишається однією з найгостріших. Формування ефективної системи протидії злочинності в Україні неможливе без отримання, обміркованого аналізу та використання достовірних даних про поточний стан злочинності та її тенденції на сучасному етапі [1].

Вимірювання, аналіз, вивчення стану злочинності є важливим кримінологічним завданням для практики попередження злочинності, формування результативної кримінологічної політики держави і є одним із головних дослідницьких завдань як вітчизняної, так і зарубіжної кримінології.

Дослідження особливостей того чи іншого виду злочинів, їх наукове осмислення, дозволяє не лише отримати повні і точні дані про дійсний стан злочинності в країні, виявити вплив тих чи інших факторів на злочинність, але й спрогнозувати ймовірні зміни її стану, отже, визначити пріоритетні напрямки, найбільш ефективні засоби та методи діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності та її окремим проявам.

Кримінологічний аналіз злочинності являє собою дослідження процесів та явищ, які входять до предмету кримінології і характеризують злочинність, або певним чином впливають на неї. Він не зводиться тільки до аналізу статистики злочинності, хоча в більшості випадків саме дослідження статистичних даних становить його основу. Кримінологічний аналіз злочинності здійснюється щодо даних, які стосуються певної території і охоплюють певний період часу.

Злочинність у силу її соціального характеру та історичної мінливості необхідно досліджувати як явище, що рухається і змінюється у часі і просторі як у цілому, так і у своїх структурних частинах. Відповідні зміни характеризує такий показник, як динаміка злочинності, тобто відношення рівня й структури злочинності певного періоду до рівня і структури злочинності іншого періоду.

При вивченні злочинності не можна обійтися без статистичних методів, в основі яких лежить так званий закон великих чисел, під яким розуміється вельми загальний принцип, завдяки якому сукупність дій великого числа випадкових фактів призводить до результату, майже не залежного від випадку. Інакше кажучи, статистичний метод дає можливість виявити закономірності, які залишаються непоміченими за малої кількості спостережень [2].

Злочинність вимірюється такими кількісно-якісними показниками, як стан, рівень, структура, динаміка, характер та географія.

Аналіз кількісно-якісних показників, необхідний для складання кримінологічної характеристики злочинності. Кількісно-якісне вимірювання злочинності традиційно здійснюється шляхом виявлення таких основних статистичних показників, як рівень злочинності, коефіцієнти злочинності, структура злочинності, динаміка злочинності, географія злочинності, латентність, «ціна» тощо. Отже, саме кількісно-якісний аналіз того чи іншого виду злочинів дозволяє

отримати необхідне уявлення про стан, ступінь розповсюдженості та просторово-часові параметри досліджуваного явища.

Кількісні ознаки характеризують стан (рівень) та динаміку злочинності. Стан злочинності – це абсолютне число злочинів та осіб, що їх вчинили, за певний період часу і на визначеній території. Таке визначення стану злочинності міцно увійшло в практику роботи правоохоронних органів на всіх рівнях.

Якісні ознаки розкривають структуру та характер злочинності. Злочинність, як і інші соціальні явища, має свою структуру. Структура злочинності – це співвідношення груп чи окремих видів злочинів до їх загального числа. Структура дає уявлення про те, що являє собою злочинність в конкретних умовах, які види чи групи злочинів та особи, що їх вчинили, мають більш розповсюджений характер або являють найбільшу небезпеку для суспільства. Слід пам'ятати, що від того, якою є структура злочинності, залежать і сфери заходів відповідними суб'єктами щодо запобігання та протидії злочинності.

При аналізі динамічних рядів злочинності за тривалі проміжки часу розкриваються закономірності і тенденції її розвитку, що має важливе значення для оцінки стану злочинності, її прогнозу на найближче і віддалене майбутнє, розробки стратегії і тактики боротьби зі злочинністю [3]

Динаміка злочинності – показник, який відображає її рух у часі. Оскільки злочинність зазнає безперервних змін, остільки дослідникам необхідно знати не тільки рівень і структуру злочинності на конкретну дату, а й рух названих показників протягом певного часу. Досягається це шляхом встановлення відношення рівня і структури злочинності теперішнього часу або іншого періоду до її рівнів і структури за попередні періоди. Тому даний показник є комплексним – він характеризує злочинність з кількісного і якісного боків.

При аналізі ж динамічних рядів злочинності за тривалі проміжки часу розкриваються закономірності і тенденції її розвитку. Висновки такого аналізу використовуються при кримінологічному прогнозуванні і плануванні боротьби зі злочинністю.

Таким чином, можна систематизувати відомості про «криміногенний потенціал суспільства», про те, яка частина та які соціальні групи населення найбільш концентрують такий потенціал, чому та які суспільні відносини його знижують чи підвищують, а також які заходи необхідно вжити для його зниження

Такий аналіз становить основу для розроблення прогнозу змін щодо стану злочинності на певній території, які ймовірно можуть статися в майбутньому протягом визначеного періоду, а також основою формування комплексу соціально-економічних, нормативно-правових, організаційно-управлінських, технічних, соціально-психологічних, культурно-виховних та інших заходів, реалізація яких дасть змогу забезпечити ефективну діяльність із профілактики, запобігання та протидії деяким видам злочинів чи злочинності загалом [4].

Отже, всебічне вивчення і аналіз злочинності передбачають її постійне вимірювання в масштабах усієї країни і в межах окремих регіонів. Ця робота має поточний і перспективний характер, що дає можливість відбити не лише минулий та існуючий стан злочинності, але й є передумовою для її прогнозування.

Список використаних джерел

1. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2010. 496 с.
2. Кримінологія: підручник / А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін. ; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 416 с.
3. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : [підруч. для юрид. спец. вищ. навч. закл. / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, О. Г. Кальман, О. В. Лисодєд] ; за ред. І. М. Даньшин. Х. : Право, 2003. 351 с.
4. Основні показники злочинності: вітчизняний та зарубіжний досвід. О. М. Джу́жа, В. В. Васи́левич. Вісник Верховного Суду України № 1 (137) 2012. URL: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/1512eed764f6ba54c22580c900419036/\\$FILE/Visnyk_01_2012.pdf](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/1512eed764f6ba54c22580c900419036/$FILE/Visnyk_01_2012.pdf).

Чеханюк Леся Володимирівна,

науковий співробітник секретаріату Вченої ради Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ЖЕРТВА ЗЛОЧИНУ» ТА «ПОТЕРПІЛИЙ»

Анотація. У тезах розглядається співвідношення понять «жертва злочину» та «потерпілий». Наводяться аргументи щодо використання вказаних понять у кримінальній віктимології та кримінально-процесуальному праві.

Ключові слова: жертва злочину; потерпілий; кримінальна віктимологія.

Summary. The thesis considers the relationship between the concepts of «victim of crime» and «victim». Arguments on the use of these concepts in criminal victimology and criminal procedure law are given.

Keywords: victim of crime; victim; criminal victimology.

Ідея про місце жертви в генезисі злочинної поведінки не нова, вона зустрічається в численних літературних джерелах починаючи з найдавніших часів. Адже давно було помічено, що одні люди більш схильні до самогубств, нещасних випадків, інші – притягують до себе крадіїв, грабіжників або зазнають фізичного насильства. Також було встановлено, що каталізатором потенційної небезпеки можуть